

Vers van het land... (slot)

Sijmen Brandsma

Beste mensen

Vandaag klonk er weer een bel over het land. De vorige, die ons twintig jaar getrouwd riep voor koffie, lunch en thee was op een zaterdagavond door een onverlaat meegenomen, iets wat ik nog steeds niet bevat.

Weken gingen we nu op onze magen af, maar die lopen niet allemaal gelijk.

Dat had als gevolg dat er schuinse blikken geworpen werden naar elkaar, "is het nog geen koffietijd??"

Maar nu hebben we een nieuwe oude en wat voor een! Allereerst voorzien van een Latijnse spreuk, die vrij vertaald luidt (mooi trouwens): "die mij (aan)raakt hoort mijn stem".

Daar valt heel wat over na te denken tijdens het wieden of schoffelen. Dan is de bel ook nog voorzien van twee figuurtjes in rieten rokjes gekleed, voorzien van strohoed en een stuk gereedschap. Vermoedelijk te bekeren heidenen, maar met uitzondering van het rokje is er veel gelijkis met onszelf, voorzien van hoed en schoffel op een warme dag. Een haantje siert het trekmechaniek en spreekt voor zich, verder is het geheel nog opgesierd door een engeltje met wijd uitgespreide vleugeltjes en blote borstjes. Geflankeerd door twee Afrikaanse vruchtbaarheidsbeeldjes, ooit gekregen door een boerin uit Zimbabwe wordt er gedrieën gewaakt over have en goed. En het nieuwe geluid klinkt vrolijk over de akker en haalt de benodigde tweehonderd meter, zodat ieder weet dat de koffie klaar is.

De nieuwe oude bel luidt tevens nieuwe initiatieven in. Zo is ons omgebouwd kippenhok nu een echte orangerie, waar al diverse maaltijden zijn geserveerd. En de reacties zijn zeer positief, men vindt het geweldig om in een mooie ruimte te eten, een beetje verzonken in de aarde en uitkijkend over het land. En halverwege het menu is er een rondleiding over de tuin waarbij aangesloten wordt op het door de keuken gebodene. Zo was het tijdens de aspergemaaltijd opvallend hoe weinig mensen eigenlijk wisten over de groei en oogst van zo'n gewas. Verder verzorgen we ook lunches voor groepen wandelaars die met een gids van Natuurmonumenten een wandeling maken en weten ook bedrijven/instellingen die een inspirerende omgeving zoeken ons te vinden. En na 20 juni zijn wij ook op de zondagen open, als begin- of eindpunt van fiets- en wandeltocht, of om wat bloemen te oogsten en te genieten van deze speciale plek. Hopelijk neemt u mij het reclame maken niet kwalijk, maar op deze manier bereikt ons geluid ook u, en dat is nodig want deze speciale plek kan alleen bestaan als hij door vele mensen gedeeld wordt, heb ik inmiddels geleerd. Gegroet en tot ziens, Sijmen.

Dit is de laatste column van Sijmen Brandsma waarin hij ons deelgenoot maakte van het 'reilen en zeilen' van zijn tuinbouwbedrijf Land en Boschzigt. Onze hartelijke dank hiervoor. De redactie

*C.V. Land en Boschzigt, Leeuwenlaan 40,
1243 KB 's-Graveland. Tel. 035-6550080*

Kosmische invloede Zijn er meer

Jan J.C. Saal

Vanuit de Natuurwetenschappelijke Sectie in Dornach is dit jaar gekozen voor het thema: "De relatie van de aarde met de kosmos ontwikkelen - de mens als vormgever in de landbouw". Wanneer wordt gevraagd naar het onderscheid tussen biologische en biologisch-dynamische landbouw, wordt vaak als antwoord gegeven dat de biologisch-dynamische landbouw rekening houdt met de kosmische invloeden en de biologische landbouw niet. Bij doorvragen wat dit dan betekent, komt de zaaikalender van Maria Thun al snel ter sprake, maar daarna blijft het eigenlijk erg stil. In dit stukje wil ik graag laten zien dat er inmiddels wel enkele nieuwe benaderingen zijn, die nog niet zo bekend zijn.

n op het leven

benaderingen dan die van Maria Thun

Om open te kunnen staan voor een mogelijke invloed vanuit de kosmos op de plantenwereld, moeten we eerst onze persoonlijke voorstellingen van 'het leven' onderzoeken. De meeste mensen leven met de voorstelling dat het leven verstopt zit in een zaadje of in een bevruchte eicel. Met een dergelijke voorstelling is een kosmische invloed nauwelijks te begrijpen. Voor mij echter is dat ongeveer hetzelfde als de voorstelling dat het water in de kraan zit of de stroom in het stopcontact. We weten allemaal heel goed dat het water wel uit de kraan komt, maar dat het er niet inzigt, of althans een heel klein beetje maar. Het water wordt via een gecompliceerd leidingstelsel naar de kraan gevoerd en stroomt daardoorheen naar buiten.

Zo moeten we ons ook voorstellen dat de levenskrachten vanuit de kosmos komen, langs ingewikkelde wegen via sterren en planeten naar de aarde stromen, door de kalk en de kiezel worden opgevangen en via de klei door het zaadje heen stromen. Zoals een stroom water een plas water vormt, vormen stromende levenskrachten levende organismen. Pas met deze voorstelling worden kosmische invloeden op planten vanzelfsprekend. Rudolf Steiner heeft dit in de landbouwcursus proberen aan te geven. Hij gebruikte daar het voorbeeld van de naald van een kompas. De stand van een kompasnaald is niet alleen te begrijpen uit de eigenschappen van een kompasnaald zelf. Voor goed begrip is het noodzakelijk om de magnetische krachten van de

aarde er bij te betrekken. Zo kunnen we ook het leven niet begrijpen uit de eigenschappen van het organisme zelf, maar moeten we de hele kosmos daarbij betrekken.

Maria Thun

Maria Thun heeft baanbrekend werk verricht met haar onderzoek naar de invloeden van de maan op het planten- en bijenleven. Ze sluit daarmee aan op uitspraken van Rudolf Steiner en ook op talloze waarnemingen waarbij blijkt dat de stand van de maan een duidelijke invloed uitoefent op de levende natuur. Met name de werking van de volle maan was al eerder beschreven. De ontdekking dat de stand van de maan ten opzichte van de dierenriemtekens belangrijk is, was nieuw.

De twaalf sterrenbeelden worden onderverdeeld in beelden die een belangrijke verhouding hebben tot de warmte, de lucht, het water en de aarde. Staat de maan voor een warmte-sterrenbeeld, dan noemt Maria Thun dat een vruchtdag. Staat de maan voor een luchtbeeld, dan heet zo'n dag een bloemdag. Staat de maan voor een waterbeeld dan is het een bladdag en voor een aardebeeld een worteldag. Door binnen de planten eenzelfde soort onderscheid te maken, kan worden nagegaan welke dag gunstig is voor de grondbewerking en het zaaimoment van een bepaald gewas.

Tenslotte nog de begrippen stijgende en dalende maan. Bij stijgende maan wordt de groei van de bovengrondse delen bevorderd

en bij dalende maan het wortelgestel.

Grond waarop kool gezet wordt, moet op een bladdag bewerkt worden en de kool moet op een bladdag gezaaid of geplant worden. Koolplanten bij dalende maan planten, voor de versterking van het wortelgestel. Bij bieten of penen kun je het beste de bewerkingen juist op een worteldag uitvoeren enzovoort. De duidelijke resultaten die Maria Thun bij haar experimenten bereikte, zijn echter door andere onderzoekers niet altijd zo overtuigend gereproduceerd. Door het wisselende resultaat heeft een aantal mensen deze benadering zelfs weer verlaten, terwijl anderen verder op zoek zijn gegaan. Van die anderen wil ik graag enkele voorbeelden noemen.

Hans Bruinsma

Hans Bruinsma kwam bij zijn onderzoek op het spoor van de werking van de zon. Natuurlijk weten we allen hoe belangrijk de zon is voor het plantenleven. Kort gezegd bestaat er zonder zon in het geheel geen leven. Hans Bruinsma ontdekte echter dat de wetmatigheden die Maria Thun had ontdekt voor de maan ook opgaan voor de zon. Oftewel: Wanneer de zon voor een bepaald sterrenbeeld staat, bemiddelt ook de zon in de kwaliteiten van dat sterrenbeeld. Staat de zon dus voor een aardebeeld, dan treedt er een groeiimpuls op voor de plantenwortel. Bij een waterbeeld treedt een groeiimpuls op voor het blad et cetera. Zon en maan kunnen elkaar hierbij dus versterken of tegenwerken.

Hans Bruinsma ging ook nog iets verder in het benoemen van de vier kwaliteiten. Zo noemt hij de aardewerking een strekkende werking en de waterwerking een vullende werking; luchtwerking wordt bij hem verfijning of differentiëring en warmtewerking wordt rijping en deling. Door nu de zon- en de maanwerking met elkaar in overzicht te brengen ontstaan zestien mogelijke combinaties van samenwerking van de vier elementaire werkingen. Deze werkingen zijn dan te beschrijven met meer of minder strekking of vulling, bijvoorbeeld gecombineerd met meer of minder verfijning.

Tenslotte vond Hans Bruinsma dat bepaalde rassen die binnen gewassen mogelijk zijn een bepaalde verhouding hebben tot deze zestien mogelijkheden. Met andere woorden elk ras heeft een bepaalde affiniteit tot een van de zestien mogelijkheden van samenstand van zon en maan. Een koolgewas is niet universeel, maar bloemkool heeft duidelijk meer affiniteit tot de luchtkrachten dan bijvoorbeeld witte kool die juist meer affiniteit heeft tot de waterkwaliteit.

Gerhard Jannink

Gerhard Jannink is bij verder onderzoek terecht gekomen bij de werking van Venus en vooral Mercurius. Door gedurende honderd dagen elke dag 1m² rogge te zaaien, kwam hij er achter dat de groei en de opbrengst tot een factor drie uitmaakte. Bovendien kon hij het ritme van Mercurius herkennen. Door verder onderzoek kwam hij er achter dat elke planeet een wintertijd en een zomertijd kent, zoals we die ook met de zon kennen. Mercurius bleek vooral te werken op de groeikrachten zelf. In het zomerseizoen van Mercurius, dat ongeveer twee maanden duurt, groeien de planten veel beter dan in het winterseizoen van

Mercurius. Dit is waar te nemen wanneer bijvoorbeeld de lente vroeg valt of laat. Het is ook een verklaring voor het feit dat in de tropen bijvoorbeeld drie aardappelogsten per jaar te halen zijn, precies het ritme van Mercurius.

Daarnaast ontdekte hij dat verschillende planten in een ander jaargetijde van Mercurius groeien. Bijvoorbeeld aardappelen groeien juist in de Mercurius-winter, en kool juist in de Mercurius-zomer. Dit maakt natuurlijk de waarneming en ook het werken met deze gegevens wel ingewikkelder.

Ik kan me voorstellen dat deze benadering uitgebreid kan worden met de kwaliteiten die Rudolf Steiner heeft aangegeven voor verschillende planeten. Deze kwaliteiten kunnen dan meer of minder ondersteund worden, afhankelijk van het feit of de betreffende planeet bezig is met zijn winterseizoen of zomerseizoen.

Hans Hornstra

Hans Hornstra heeft zich meer met het weer bezig gehouden. Het weer heeft natuurlijk een uitermate grote invloed op de groei en bloei van de gewassen. Ten dele is het weer ook te verklaren uit de plaatselijke omstandigheden, zoals de aanwezigheid van bergen of zeeën, ten dele wordt het weer ook vanuit de kosmos beïnvloed. Alle planeten blijken een rol te spelen. Hoeveel planeten staan voor een waterbeeld of voor een warmtebeeld? Maar ook: hoe zijn de onderlinge verhoudingen van de planeten? Werken ze samen of werken ze elkaar tegen? Hierbij ontstaat een dusdanig ingewikkeld samenspel, dat het vooraf niet zo simpel is om voorspellingen over het weer te doen. Het is makkelijker om achteraf begrip te krijgen voor bepaalde gebeurtenissen. Belangrijk is wel te weten dat de veronder-

stelde werkingen van zon, maan en Mercurius verstoord of ondersteund kunnen worden door de weersomstandigheden.

Karel Lorteije

Tot slot heeft Karel Lorteije zich bezig gehouden met het moment waarop gewassen gezaaid moeten worden. Interessant daarbij is, dat hij niet uitgaat van de astronomische stand van sterren en planeten, maar van de astrologische stand. Hij trekt als het ware een horoscoop van het gewas op een bepaald moment en kijkt dan of de ontwikkelingskansen gunstig zijn. Ik kan dat zelf niet genoeg uitleggen, maar het is me wel duidelijk geworden dat in zijn visie voor de grondbewerkingen de astronomische situatie belangrijk is, terwijl voor het zaaimoment de astrologische situatie belangrijk is. De astrologische situatie is eigenlijk afgeleid van de kosmische situatie, zoals die was op het moment van het sterven van Jezus Christus aan het kruis. De astronomische situatie is de werkelijke situatie zoals die op een bepaald moment in de kosmos aanwezig is.

We zien dat de relatie aarde-kosmos een ingewikkelde is. Juist door de verschillende benaderingen, zoals hierboven aangegeven, wordt het beter mogelijk om onderzoeken op te zetten die elkaar niet tegenspreken. Bovendien wordt het mogelijk om persoonlijke keuzes te maken bij het werken in de landbouw. Die keuzes hebben gevolgen, ook wanneer we ons daar niet volledig van bewust zijn. We kunnen als mens echter wel steeds meer bewustzijn verwerven, waardoor we ook steeds beter in staat zijn om werkelijk vormgever te worden met behulp van de krachten die in de natuur beschikbaar zijn. Een alternatieve weg voor genetische manipulatie. ■